

Изази сваке
недеље.

Претплата се
шаље напред
уредништву
и без новаца
се лист ни-
коме слати
неће.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ СВЕШТ. И ПРОФ. НИКОЛА ПОПОВИЋ.

За све српске
крајеве стаје
на годину 60
гр. или 6 фор.
на по год. 30.
гр. или 3 фор.
на три мее. 15
гр. или 1 фор.
и 50 нов.
Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

Рекосмо у последњем броју, да се уз нападање на имање врло често напада и на личност имаоца, па се понеком поред мучења донесе и сама смрт. На реду је, да о томе у овом броју зборимо. Ово је врх зла, до којег искварена наравственост доћи може; ово је најцрњи жиг, којим се обелодањује несрећно стање друштва, у коме се такво зло учеста.

Кад напоменуемо, да је у позиву и дужности свештеничкој, да негују у својој стади братску љубав и узajамно поштовање међу суграђанима, како се не би свађали и тукли те један другог повређивали и осакаћивали: а да колико већма треба да је у пастирском старању њихову, да се међу нама не догађају убиства, тровања и друга зла и дела, којима се одузимају живот грађанину наше земље и човеку, омиљеном створењу божијем.

Онде, где нема обезбеђена живота сваком грађанину, где човека може мрак да поједи: ту је стање црње и поре него ли и оно, док људи живљаху ван друштва, док бешају сваки самом себи остављен, па га растрзаху дивљи зверови и сатираху природни елементи. Шта је милије човеку од здравља и живота — живота слободна и обезбеђена? Силну је љубав к животу улила природа у срце човеково, јер је диван и овај свет божији. И највећем очајнику усади се срце,

кад види, да га мора нестати на овом свету. Та љубав к опстанку и животу зближила је највише људе, те основаше друштва и државе, да се удруженим силама бране и чувају од сваких зала и напасти. Па како мора бити човеку, коме је живот мио и драг, кад нападне на њ онај, који би требало да га чува и заштићава, те му одузме благо најскупље сваком самртнику? А коликим матерама и љубама зашти срце с оваквих грозних злочинства? Колико ли ситне сирочади остане без свога родитеља и хранитеља? Шта ли губи сва земља у једном само друштвеном раднику и браниоцу своје отачбине? За грозно овакво злочинство, кад се ухвати и докаже, судови по земаљским законима доносе такву казну, да нестане и онога, који га је учинио, те тако је и још један грађанин мање. Па по овоме није ли савим јасно, да свака држава, у којој се учестају ови тужни и несрећни појави, болује најтежу болест на свету.

Свештеници, који људе уче хришћанском животу, треба понајпре да се постарају, како би се отклонили узроци оваквој друштвеној болести. Они јамачно знају понајбоље, каква је вредност свакога човека; јер је вера, у којој они свет обучавају и настављају, донела међу људе потпуно уважавање личности човекове. Па знајући и узроке те болести треба да настану, да се у нашем друштвеном стању не догађају и не умножавају грозни случајеви злонамерног убиства и друга зла дела, којима се прекраћује живот грађанима наше земље. Као проповедници науке христове, која називље све људе синовима божијим, а као родољубиви грађани, којима треба да лежи на срцу напредак друштва, у коме живе, свештеници ваља сваком приликом да обучавају своје стадо у хришћанском живљењу и грађанским врлинама, па се у њему неће наћи толико највећих грешника пред Богом и најгрознијих злочинаца пред друштвом и законом.

Умањавајући и истребљујући својим поукама оваква злочинства у нашој земљи свештеници могу лако измерити

сву величину услуге, коју чине својим суграђанима. Некада крвопије у данашњој Србији нашој убијаху нам претке ни криве ни дужне за једино задовољство своје. Јуначким борбама својим ови учинише крај томе туђинском насиљу и предадоше нам слободу и безбедност личности грађанске. Свештеници, који би у свом стаду искоренили насртање злих људи на живот својих суграђана, учинили би друштву нашем, да оно најживље осети све благодатне последице јуначког ратовања наших очева за слободу ове земље наше.

А последица оваквог зла, против кога зборисмо у овом чланку, јест и тај изненадни и ужасни догађај, да је ето кнежевина Србија постављена у најмучније стање најгрознијом смрћу свога владоца. Но Бог, који промишља о судбини свију народа, помоћи ће и у овој тешкој прилици народу нашем, да се сачува од свију опасности у садашње доба и да као свестан и зрео народ мудро изврши врло важно дело у својој историји.

Моралне поуке.

*Напредак с вером *)*

Има једна реч, — велика, дивна реч. Изреци је само, па ће те сместа обузети милина и усхићење. Каква је то реч? То је — напредак. Дубоко осећамо ми значај ове речи; јер развјетка и усавршавања у свестраном животу своме, као првог услова нашем опстанку на земљи, желимо и хоћемо ми сви. Где нема напретка, тамо нема ни живота. Напретка мора бити у свему — почињући од најмањег растиња, које се развија из пупољка, па до ђенија, који сваког дана рађа нове и нове мисли и чини све новије погледе.

Но откуда је то, да је црква као стала на пут напретку,

*) Беседа, коју је о овом предмету говорио Гетингер у ученом збору у Вирцбургу године 1864.

да је изашла као непријатељ напретку? То је била само ве-, што смишљена уідурма, да се од ње начини злотвор томе што је најдубље и највише у човеку. Да је то одиста тако, ми би се први одрекли цркве. Ко се осећа, да је зрео човек; за кога је истина виша и скупља, него све на свету; ко је веран своме убеђењу: тај би морао доћи пред њу, па рећи: „С Богом на веки,“ и ако би му то веома тешко срцу било.

Но то није тако. Идеја — мисао о напретку чисто је хришћанска мисао. Проучите Марка Аврелија, Сенеку, Цицерона, Јувенала, сви ови људи, који су поставили себи у задатак, да здруже резултате — послетке целе просвете свога доба, па да их обзнане млађим нараштајима — да ли зборе што год о напретку? Ништа! Очајање цигло провирује из читавог говора њихова. Они нам обелодањују банкротство свију државних, наравствених и друштвених одношаја.

„Само хрђе и кукавице рађа сада земља, и ако нас Бог види, зацело обрће главу од нас смејући нам се“ — вели Јувенал.

И ово беше не зато, што је стари свет отпао од својих начела, и не зато, што он из својих начела није ништа више производио, већ зато, што је исцрпао сва начела своја. Круг живота у стара времена беше ограничен, скучен. Клице доброг и истинитог остадоше без моћи и снаге под притиском заблуда. Њих прогута поток зала; стари свет прође све конаке своје, он одживе век свој.

Хришћанство наслика идеју о *напретку*. У вери се хришћанској он понајпре јави, и у њој понајпре нађе себи израза. И она је могла лако бити покретач његов, а то зато, што је њој дат идеал — узор, узор безграничан, па и само то, што се зове *безгранично*. Ми свагда наглимо к њему, ми се све више и боље приближујемо к њему, али га нигда не достизавамо. Она је показала такав узор свима без

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

разлике од оног на престолу па до оног у колебици. Она је тек када била дати јасну идеју о напретку; јер обим погледа њеног није ограничен неколиким годинама земаљског живота: она гледа даље, гледа на пределе за гробом, у други живот, живот у познавању онога, кога ћемо вечно познавати, где ће се пламене жеље наше вечно оживљавати, обнављати и насићавати.

Идеја хришћанског напретка пре свега је религиозно-наравствена. Ми хоћемо напретка, али напретка стварног, истински-правог напретка; јер ми тражимо свестручног развитка човечанског, развитка бољих и виших способности људских. Наш напредак није напредак *пантеизма*, овог чудовишта, које непрестано рађа децу, па их непрестано и уништава; наш напредак није ни напредак *материјализма*, који у коловрту материје доводи човека до бесловесне животиње; наш напредак није ни напредак у смислу једностране и често погрешне политичке *икономије*, која нагрђује характере, гради човека сужником материје, ниским робом интереса. А бесхарактеран народ био је од ваикада политички слаб и нејак. Ово доказује историја свију векова.

Да, свуда се славе људска права, једнакост, братска љубав, слобода; но ова су блага изашла из хришћанства, она њему припадају, и тек у њему могу се потпуно схватити. Без њега та се блага на зло употребљују, краду, отимљу по јачини, по господству. Напредак без вере, т. ј. развитак без развитка вишег, небеског, довео би нас до заблуда старог света са свима његовим робовима и господарима; довео би нас у обзир друштвенога права до самовољства и сударања, а у грађанском животу до грубе но вешто покривене себичности. А последњи последак свега тога било би беснило, те би узрујан необузганим страстима свет сам себе уништавао.

Збиља, напредак је велики у свима странама света. Кад

би се сад Аристотело јавио међу нама, њега би заслепио блесак нове науке; он би био слаб као дете према данашњој радиности, уметности, вештини војеној. Астрономија је измерила земаљску куглу, измерила њену висину, ширину, дубину; пронашла нове светове и обим погледа на ове безкрајно раширила. Природне науке назреше и у тајне силе, које бејаху дубоко сакривене у недрима земље наше, у оне силе, о којима стари нису имали ни нагађања. Она већ испита магнетизам, електризам, па одреди њихове законе. А примена ове снаге к животу зар не створи све то, што понови лице земљи нашој?

Налик на Аристотела, усред ових техничких и природних успеха стоји изненађен и погдеоји син нашега доба, и његову душу потресају мутне мисли. Може л' бити, мисли он у себи, да у овом савршено новом свету, у овима непрекидно промењивим одношајима, још има места и за стару цркву? Зар не мора и она пасти, као што падоше и сви други старински погледи?

Оно је тако, рекао би човек. Но покрај свега неизмерног напретка опет остаје нешто, што је свагда једно: *Човек је смртан, човек умире и мора умрети*. У свима је нама и сада, пошто је протекло 2000 година, на устима једна и иста мисао, једно и исто питање, које нам силно и против воље продире у душу и не да се ничим одбити: „шта ће бити после? Може л' бити, да је моја судба таква иста као и бесловесне животиње, која је изашла из праха, да се тек за једно магновење огреје дневним светилом, па да затим опет кане у ноћ — ноћ вечности?..“ То је тешко питање, које као нека авет лута и по нашем напредничком времену „шта је после?“

„И дан и ноћ — вели Јустин философ — размишљао сам ја о том питању; туга и невеселост хтедоше ме уморити и снага ме поче из дана у дан да издаје. Ја полетех на сва могућна задовољства, но жаока продираше ми у душу

іош дубље и дубље. Ја потрчах у наруче философима, но и ови не олакшаше ми тугу и бригу; јер што један доказиваше, други обараше. И туга моја расташе све више и горе, и ја не могах наћи нигде извора, који би утолио жеђ моју за знањем. Једино јеванђеље беше кадро, да утоли моју жеђ и да реши сва ова питања.“

Још је Хомир казао: „од свега, што живи и гмиже по земљи, нема ти ништа несрећнијег од човека. Он је рођен рекао бих једино зато, да буде несретан.“ Па и усред сјајних дворова негдашње Грчке чујаше се реч мудраца: „лепше нема ништа него се и не рађати или наскоро после рођења умрети.“ У свету је незадовољство, оскудица, сиротиња. Да л' ће сувремени напредак да измени то? Не мислим. Напротив тога ми стојимо сада пред питањем, које баца сенку на најсветлију страну нашег живота. Питање о сиротињи простог народа, питање о надничарима, зар није жиг наше слабости?

После општег напретка, ко решава питање? Римљанин, Грк решава га, но овај га не разреши већ пресече завежљај. „Стиди се — вели Квинтилијан — имати посла са сиромашком, већ обрћи с презрењем главу од њега.“ А Плаут вели: „Ради чега дајеш милостињу сиромашку? Нека га нек скапље од глади; ти му само растежеш тиме муке његове.“ До душе и ово је разрешење, али разрешење бескорисно.

Но чиме ми после тога помогосмо сиротињи, оскудици? Човекољубљем. Човекољубље — хуманитет — и сама ова реч долази из старине; али тамо усред лепих цветића човекољубља изниче и пустиња тако грдне неосетљивости, да се грозимо, и кад помислимо о њој! Усред тога човекољубља у старо доба киптео је крвљу мач целатов и стењали су милијунима оковани ланцима робови. Па ко реши питање? Ко разгали тугу? Ко олакша сиротињи? Једина вера, и то вера наша. Стари свет поштоваше богаташе, хришћанство поштује и сиромашке. Оно је дало други значај сиромаштву, и

где год има вере наше, она све орошава благословом, јер је њено *милосерђе*. О, свет би овај страшно био бедан, кад му не би света вера наша давала тог богатог, неисрпног капитала, којим се користује и онај, што гледа с презрењем на њу — капитала хришћанског милосрђа!

Ко ће да разгали тугу, ко да протумачи тајну њену? Стари свет? Он је давао двојаки одговор: самоубиство или безосетљиво самопрегорење. Самопрегорење — доста жалосна реч, која као ледени оклоп обухвата животну топлоту душе, но не олакшава тугу, већ је потискује још даље у унутрашњост. И оно је могло допринети к покоју, но то није покој суботни, већ покој мртвачки. Вера разгалује тугу и открива тој тузи тајну благослова, „Чудна је то религија — вели Тирс — јер само она кадра је да да значаја тузи.“

Но има још страдања, која су тежа од видљивих туга, која су страшнија и од саме смрти. Ова страдања испишује нам Шекспир, кад меће у уста краља Рихарда:

„Рихарде! Ког се бојиш? Да ли себе сама? Овде, видиш, нигде никог нема. О! Ал' ме мучиш немирна савести! По мом телу капље се осуле, хладне капље као лед ледени.“

Ко повраћа мир? Ко избавља нас од тих успомена, што цепају срце? Напрепак? Што је рекао Сенека: *зми смо*, то је поновио и Кант. Он обара мисао Русовљеву, да су људи по природи добри.

Још је и до данас *зло* она проблема — задато питање, на коме неуморно раде философи, да га реше. Но ако га они и реше, опет нам неће моћи дати оно, што срце назива *примирење, опроштење*. То нама може дати један једини „Бог наше вере.“

Ко ће да заштити женску страну од понижења, а у женскињу нашу мајку, а у мајци нашу породицу? Напредак, образовање? О! људи Периклова века бејаху образованији од нас: они знађаху красне уметности, имађаху тан-

ки естетички укус и дивно течаше реч с уста њихових. Но ови људи — скупљаху се около лепотице Хетере.

Ко ће да заштити, да сачува брачну верност, послушност синовљу? Наспомињем вам мудричење оног плашљивог развратника, који жељаше, да се ослободи испод дужности синовље, и кога песник представља у лицу Франца Мора. Ко ће да обезбрижи достојанство женскиња као мајке, деве, љубе? Једино хришћанство.

Ко ће да заштити право венца на глави па до права последњег гроша у руци сиромашковој? Напредак, развитак, образованост народња у сазнању права свога? Но зар се у људском напретку није догађало то, да је данас нешто право, што је сутра већ неправо?! Не, право има свој корен дубље: оно, као што је рекао још Софокло, није производ само једне самртне људске силе. Христова црква свагда стоји на стражи и чува међе правде и правде, и свагда како према вишем тако и према нижем говори: „то теби није слободно.“

Сви велимо, да је човек саздан на рад и труд. Али ко ће да нам олакша ту дужност, ту тешку неопходност труда нашега? Стари свет? Но Платон гледаше с презрењем на телесни рад. Законодавство Солоново искључаваше радника од учешћа у делима државним. Аристотело сматраше, да је стидно за човека радити. А Цицерон допушташе једину трговину, па и то само трговину укрупно а никако ситничарску. Сваки други рад беше по његовој памети низак. Ето какав беше поглед старих философа на рад телесни.

Може л' бити, да човек према овом није ништа друго до натоварена животиња, која се узалуд противи тешкој терету рада и труда? Ко ће да улије радосно уље у бедно срце радника, коме се светла звезда није нигда насмешила? Једино хришћанска вера. Она осветљава и загрева тај труд, јер проповеда *покаяње*; она побуђује к труду, јер показује у њему лек за душу; она весели нас у труду, јер обриче, да

ће се сви трудашиса и обрѣмени негда успокоити. Труд нас радује, труд нам постаје задовољство, јер је он по учењу хришћанском слава и понос човеку.

Дакле је труд и рад најшири базис — темељ држави. Сопственост и право, достојанство мајке, брачна верност, породица, — то су основе држави. Није ли сад после свега овог јасно, да ми и усред данашњег нашег напредничког времена морамо имати вере.

Останимо верни својој вери светој. Вера је прва и најважнија државна чињеница. Она је основ целог нашег државног живота.

Ми хоћемо да напредујемо, ми морамо напредовати непрекидно и неуморно, но само — с вером те с вером.

Живот св. Јована Златоуста.

(Наставак.)

Златоуст излази на среду и брани рекао бих страдаоца, но у души не сачуствује његову паду. Ево неколико речи из те беседе, коју тада говораше: „Где су ти сад твоји поклонници, твоји хитри улагивачи, твоји другови, ти чанколизи и лажљивци, који се вртеше око тебе?“ Па затим се обраћа слушаоцима и говори: „ми нисмо никад кадри замислити нити речма исказати она душевна страдања, која је он морао осећати, очекујући сваког тренутка смрт? По и на што нам речи? Та зар он сам није жива слика својих страдања? Јуче, кад војници царски дођоше, да га узму из овога места, и кад он побеже у олтар, — зар му лице не налицише на лице мртвачко? Зуби му звоцаху; тело дрхташе; језик онемии: он изгледаше као какав од камена кип. Па и сада зар је бољи! . . . . Девојке и жене остављају своје куће, људи своје послове и друге пријатне забаве, па сви долазе амо, да виде узмућену природу људску, непостојанство светског величања, које се тако јавно види данас у лицу овог великаша. Ви ли-

кујете, гледајући, како он гине под ударима несреће, како сва лажна красота спада с лица његова као росписко белило и руменило, кад га мокар сунђер дотакне.“

Јевтропије, не гледајући на заштиту Златоустову, не могаше да се увери о својој безопасности, већ остави цркву и побегне на острво Ципар. Но одавде одведен, буде по заповести царској мучки убијен. Созомеи и други неки писци бацају овде малу сенку на Златоуста, што овако вређа човека, који се нахођаше на прагу гроба. Но Златоуст је сачуствовао само ономе, који је и сам умео сачуствовати другима. У противном случају давао је правди места.

Један од највећих непријатеља Јевтропијевих беше Гот Гајн. Завидећи сили и слави Јевтропијевој и распаљујући жељу, да га спотакне и заузме његов положај, овај варварин, кога протераше из свога завичаја, који беше изнајпре прост солдат а наскоро начелник над војском, — заповеди Требигилцу, да опусте област мале Азије, па да попрети и самом цару у Цариграду. После, пошто погибе Јевтропије, Гајн захтеваше, да цар дође сам собом у Антиохију и да прими услове, које ће му овај поднети, или да му оправди главу Аврелијана, Сатурнина и графа Јована. Цар се понижава пред варварином, те спасе своје великаше. Гајн се задовољава тиме, што примора цара, да му преда главно заповедништво над свом војском.

Историја овог доба тако је замршена, да је тешко разгледати то јадно царовање Аркадијево и одредити, каква је управо у овом времену била улога Златоустова. По свој вероватности Златоуста је слао цар као посланика Гајну, најпре да измоли живот поменутих великашима а после и самоме цару. К првом посланству односи се, по свој прилици, једна беседа о Сатурнину и Аврелијану. Златоуст говори слушаоцима, да их оставља на време зато, што иде, да спасе њихову господу. Ако није та беседа тим поводом после говорена, онда је тешко разумети ону дубоку жалост и тугу,

којом је обузета душа архијерејскова. Невоља, очајење, неизвесност будућности беше усхипела дотле, да народ исцеђен и збуњен том невољом, очекиваше, да ће скоро настати страшан суд. Златоуст као да и сам дељаше овај поглед с народом. Тако се бар најбоље могу поимити ове жалосне пророчке речи, које он говораше у то доба:

„Нема ништа стално и поуздано на свету: све је као море, које се таласа, па сваки дан разбија по коју лађу о стену. Све је пуно незадовољства, све готово на устанак, на измену; свуда подводно камење, провале, спрудови покривени таласима; свуда страх, опасност, неповерење, ужас душевни, јадовито страдање. Нико никоме не верује: сваки се боји свога друга, суседа. Може бити да насташе она времена, о којима говори пророк: немојте држати вере ни у вашим друговима нити се надати на сиљних земли. Чувајте се и од своје жене: и њој ништа не поверавајте. А зашто? Зато, што су зла времена; зато, што брат брату меће замке и друг другу грози издајством. Нема друга верна, нема брата, на кога би се могао ослоњити. Љубав пропала. Грађански ратови започињу на све стране, но ратови мучки, умотани мраком. Свуда двуличност; по одећи овце, а по души — љути вуци. Мање би се човек плашио живети међу јавним непријатељима него ли међу лажним друговима. Они, који су вама јуче ласкали, улагивали се, љубили вам руку, данас су вам највећи злотвори: они збацују маске, и не стиде се већ износити на вас све, чиме би вам само наудити могли. Јучерашња благодарност заборављена, добротинства погажена, и они гоне свога добротвора.“

(Наставиће се.)

Поглед на свештенство у Србији.

(Од Н. Петровића.)

(Наставак.)

Осем тога треба узети на ум још и ово: док су биле мало веће парохије, па ако су године по неки пут биле доста

и промашиле, опет зато свештеници наши нису се пуштали у ствари, које њима не доликују; јер су имали по 400—600 домова парохије, па могли су прилично живети, немајући нужде, да се одају пословима, што им не пристоје. Али откад смањеше парохије на 200—250 домова а године издадоше, па свештенику поста немогућно, да живи чисто од јединих само парохиских прихода, отада они почеше, да размишљају о своме животу, понеки да проклињу час, кад су се запоили, да пишу лажне исправе, да тргују не само са обичним производима земаљским но шта више и са светим тајнама. Сад да л' је само свештенство у томе криво, што је пало тако ниско, те је на њега така грдна повика, ил' је крив неко, што постави свештенике у такав незгодан положај, о томе нека сваки мало озбиљски порасуди.

Но да би наши свештеници достојно могли одговорити своје високом позиву, како би били оно, што треба да су, т. ј. не само извршитељи спољних обреда црквених но и проводници бољег друштвеног живота у народу нашем: онда је потребно поправити неке услове њихова живота, па тек после можемо се надати, да ће они бити образац свију племенитих врлина и тежња народњих.

Ми мислимо, да ће се те незгоде, у којима се данашње свештенство налази, моћи отклонити само тако, ако се буде имало воље, да се свештенству учини каква помоћ. А могла би се она учинити ево овим начином: у место тога, што су смањене парохије на 200 и 250 домова, од којих свештеници не могу да живе прилично чину своје, нека им се оне повећају на 400 домова или још више. Па још не би згорега било, кад би се парохије поделиле на класе, па бољим свештеницима давале боле парохије а слабијим лошије. У таквом случају јавила би се међу свештенством конкуренција — надметање, које је поглавити услов, да се људи на боље дотерују. Свештеник постављен на мању парохију, кад зна, ако се буде одликовао и трудно у својој дужности,

да може добити и првокласну парохију, у њему ће се јавити воља за тај рад, и он ће бити добар свештеник. А овако, као што данас постоји, свештенику је све једно, а се трудио а не трудио. Он зна, да је и онај, који је из Богословије као последњи ђак изишао, с њим, који је први, по положају у свему раван. Дакле нема ништа, што би га напред кретало.

Чим би се у нас парохије повећале и поделиле на класе, онда би потребно било, да се и сама Богословија друкче уреди, т. ј. да се ученици у Богословију примају не из IV. разреда, као до сад, већ који сврше целу Гимназију. Тим би се стало на пут, да се међу нашим свештенством не умножава на силу како умни тако и материјални пролетаријат.

Ми не видимо у томе никакве разумне цели, што се парохије смањују а умножавају свештеници, који не могу да живе од таквих малих парохија, као што приличи свештеницима. Јер умножавати парохије у земљи а потоме и свештенство у тој као намери и жељи, да свештеници могу лакше вршити потребе црквене и да могу лебдити над моралним усавршавањем свога стада, а немати могућности, да они могу од отих парохија живети, као што им пристоји, нама се чини, да таква мера води само свештенство к његову паду.

Дајте свештенству веће парохије, поделите их на класе, свакоме по способностима одређујте места свештеничка, па ће се свештенство наше подићи и материјално и морално. Већа награда подстицаће свештеника на већи труд око моралног усавршавања како себе тако и свога стада. А овако јадно му усавршавање, кад се мора под појас хватати, а више пута нема чим да захрани нејаку дечицу своју. У оваквом стању наводећи се још и даље свештеник ће принуђен бити, да се све више пушта у онакве ствари, које њему као свештенику не доликују ал' их опет мора чинити, па тиме све већма падати у друштвеном мњењу.

(Наставиће се.)

Православна црква на јонским острвима.

(Наставак.)

Па како су главни власници на јонским острвима од XIII. год. па до XIX. века били све католици, то је православна вера и црква претрпела најтежи утицај римског папе и његових присталица, што се јасно засведочава овим знатнијим догађајима (1).

При крају XIV. столећа цркви острва Крфа одузеше епископа кнежеви из дома анжуског, који су јој само протопопа оставили, и нису признавали никакву епископску власт до власт латинског архиепископа. Такве околности наставише се и при владању Венецијана, који су поклонили старешини и клиру латинском знатна општинска имања. У Кефалонији и у Занту од 1212. године, наскоро пошто су крстоносци њима овладали, православна епископска столица била је укинута. У осталом Леонардо Токи повратио је Кефалонију у 1477. години архиепископство, додавши му и Итаку и Зант, а на овом последњем остао је само протопоп. Венецијани су завели у 1716. години, да се тамошњи архиепископ два пут бира из клира кефалонског, а трећи пут из клира зантског. Но и на тима острвима, као и на Крфу и на Санта-Маври латински епископ, припадајући владалачком закону имао је особите почасти. Засебном епархијом острва Черига управљали су викарији митрополије малвазиске или монамвасиске, између којих познат је Максим Маргуније, који је живео у XVI. веку.

У опште да латински прелати господаре над грчким духовенством у тим областима била је целј венецијанске и ватиканске политике. Зато је папа Александар IV. у XIII. веку издао уредбу за Ципарско царство и друге суседне области, којом су одређена четири епископства за Латине и чегири за Грке, но суд над грчким епископима, збацавање

(1) Требало би погледати у L'Union Chrétienne, 1863. № 40. et 41. Renseignements sur l'église grecque dans les îles joniennes.

и премештање њихово, све је то остављено римском папи. Грчки је клир могао изабрати себи старешину, но тај избор требало је да потврди латински епископ, а посвећење избраног није се смело свршити, док он не призна своју потчињеност латинском епископу. Столица грчког митрополита била је укинута. Грцима је допуштено било узаконјавати правила на својим епархиским саборима, но само тако, да су та узаконјена сугласна с обичајима, који католичкој вери нису противни и римска их црква трпи (*Jdei catholicae non adversis et a romana ecclesia toleratis.*) Што се тиче световних људи још пре тога је папа Инокентије III. у 1215. години предлагао четвртом латранском сабору: „да се указује част и заштита онима Грцима, који би се покорили светом престолу (т. ј. папском), допуштајући им, да се колико је могућно држе својих обичаја и обреда, но да им се не допушта то, што може нанети вреда душевном спасењу и црквеној чисти.“ По овоме забрањено је било свима с претњом, да ће бити искључени и одбачени, који би изнова крстили оне, које су већ крстили (разуме се Грке) Латини и прати престоле (т. ј. православне), на којима су свршавали јевхаристију латински свештеници.

Следица таквих наредба била су разна притешњења, која су трпели Грци од латинских епископа, који су тражили, да се деца, коју су крстили грчки свештеници, на ново прекрштавају по обреду римске цркве, тајну јевхаристије узеше свршавати само на опресницима; причешће у обадва вида, — телу и крви христовој — није било употребљавано; свештеници нису смели носити браде (*barbam nutrire*), и они, који су били до посвећења ожењени, живели су у разводу са својим женама и т. д.

Г.Г. Уписници, који нам нису још оправили претилату за ово друго тромесечје, нека ускоре с претилатом, ако нам желе добра.
